

HALUK ORAL

Kendi romanının kahramanı bir yalnız

ORHAN VELİ

Şairin kısacık yaşamının yazılsa birkaç cilde sığacak oylumda bir roman olacağına kuşku yok. Çünkü Orhan Veli'nin hayatı bir roman olarak yazılmaya değer bir hayat gerçekten de.

Orhan Veli büyük bir şair. Hayat hikayesi de büyük bir romans

YOK, hayır, "beklenti" değil, "beklenti" olmamalı, "beklenti" olamaz!

Haluk Oral'ın "Bir Roman Kahramanı" adlı Orhan Veli kitabından sonra (YKY, Kasım 2015, İstanbul) bana öyle geliyor ki, Rumelihisarı sahlindeki o yontuda simgeleşen şey, "yalnızlık"...

Hemen kıydaki parkın içinde dalgın dalgın denizi seyreden Orhan Veli yontusunun şairin gripliğini vurgulayan ünlü şiirinden esinlenilerek oluşturulduğu açık da, nedense bana büyük bir "beklenti"yi imgeliyor gibi gelmiştir hep.

O şiir, "İstanbul Türküsü", klasik müziğimizin modern eserlerinden biridir. Dikkatle bakıldığında yontusunun da "bir türkü tutturduğu" anlaşılabilir. Yine de Hisar'a bir daha gitmeli. Hemen yanı başına, çimlere oturup denize, eğer kaldıysa martılara bakmalı...

Orhan Veli'nin Nahit Hanım'a yazdığı mektuplardan -bkz. Yalnız Seni Arıyorum/ Nahit Hanım'a Mektuplar, Orhan Veli, KYK, İstanbul, 2014- yola çıkarak yazdığım "Hiçbir şeyden çekmedi yoksulluktan çektiği kadar" başlıklı yazıda da değinmiştim yukarıda sözünü ettiğim hisse.

Şimdi bundan vazgeçip "yalnızlık" olarak betimlemem nedeni Haluk Oral'ın, Orhan Veli'nin hayatının bilinmeyen taraflarıyla ilgili yeni bilgileri -belgeler, şiirler, bazı mektuplar, bilinmeyen bir aşk ilişkisi- bulup çıkarması.

Orhan Veli, İstanbul'da geçirdiği hayatının son yıllarında büyük bir yalnızlık içindedir.

Şairin birkaç cilde sığacak hayatı

"Yazılsa hayatım roman olur" sözünü birçok kişiden duymuşuzdur. Yazılsa, gerçekten de herkesin hayatı bir roman olabilecek kadar zengindir çağımızda. Dram, trajedi, tutkular, yenilgiler, sırlar, yalnızlıklar...

Haluk Oral böyle bir düşünceden yola çıkarak mı Orhan Veli'yi "bir roman kahramanı" olarak nitelermiş bilemeyiz ama, şairin kısacık yaşamının -36 yıl- yazılsa birkaç cilde sığacak oylumda bir roman olacağına kuşku yok. Çünkü gerçekten de Orhan Veli'nin hayatı bir roman olarak yazılmaya değer bir hayat. Bir şair -hem de en iyilerinden- olduğu kadar, hayatının büyük bir romans -dram, trajedi, aşklar ve aşk sırları, acılar, yoksulluk, büyük olanaksızlıklar- taşıyor olmasından. Belki ilerde bu romanı yazan biri çıkar. Böyle bir romanın yazılması yolunda çok önemli bir katkıda bulunuyor çünkü Haluk Oral, geniş bir çerçeveyin yanında güvenilir bir de yol haritası oluşturuyor.

İç içe geçmiş birçok roman

Oral'ın "Bir Roman Kahramanı Orhan Veli" adlı kitabıyla bize şimdiye kadar tanıdığımız Orhan Veli'den başka bir Orhan Veli'nin dünyasının kapılarını açtığını belirtiyim hemen. Bu dünyada Orhan Veli kendi romanının başkişisidir, çevresinde yer alan diğer tüm kişiler de bu romanın diğer kişileri, ki her biri de kendi romanının başkişisidir aynı anda. Haluk Oral, Orhan Veli'yi çevresindeki kişilerin amorsundan bakarak anlatıyor. Anlattığı her kişi ve onun Orhan Veli ile ilişkisinin nevi, bize başka başka kapılar da aralıyor. Böylece, iç içe geçmiş birçok romandan söz edebiliriz sanırım.

Nahit Hanım'ın kimi kuşkularında pek de haksız olmadığı ortaya koyan "sır"lar, Nahit Hanım'ın dışında, o varken de hayatına giren kadınlar var şairin. Bunları Haluk Oral'ın yıllar süren araştırmalarıyla öğreniyoruz

Peki kimler var "Bir Roman Kahramanı"nın çevresinde?

Melih Cevdet Anday ile Oktay Rifat en başta olmak üzere, doğrudan sanat edebiyat dünyasının içinden, çevresinden ve dışından birçok kişi. Sonra Ercüment Behzat Lav geliyor, Tercüme Bürosu'ndan. Asker arkadaşları var arada. Ali Demircan ile Nemci Bingöl'ü Orhan Veli'nin onlara yazdığı mektuplardan tanıyoruz. Bu mektuplardan bir ara Adil Hanlı takma adının kaynağını da öğreniyoruz ki, Orhan Veli'nin askerliği sırasında Gelibolu köylerinde onarttığı çeşmeleri Haluk Oral çok aramış ancak bulamamıştır. Orhan Veli'yi tanıyan kişilerle tanışıyor ama. Eyuboğlu kardeşler; Sabahattin ve Bedri Rahmi Eyuboğlu'nun özel ve önemli bir yerleri var Orhan Veli romanında. Erol Güneş, Yahya Kemal, Ahmet Hamdi Tanpınar, Nâzım Hikmet, Orhan Kemal, Nahit Hanım, Mahmut Dikerdem, Bella, Fuat Ömer Keskinoglu, Meziyet (Bölükbaşı), Muzaffer Hanım, Halim Şefik Güzelson... Her biri Orhan Veli romanının önemli ve vazgeçilmez bir bölü-

münü oluşturuyor, Orhan Veli'nin bilmediğimiz bir yönüne ışık tutuyorlar. Özellikle Meziyet! Şiirle de yansıyan ve yıllar sonra bulunan bir mektupla ortaya çıkan bir aşk hikayesi.

Orhan Veli'nin aşk sırları

Kimse hakkında ölmeden bir karara varlamaz diye bir söz var da, bu söz aslında "onu tanıyan en son kişi de öldükçe" ayracı içinde ele alınmalı. Çünkü, hatta bu durumda bile hiçbir şey kesin değildir, yıllar ve yıllar sonra ortaya çıkacak bir belge, bir mektup, bir fotoğraf vb. birçok şeyi, hatta her şeyi değiştirebilir... Haluk Oral'ın arkeolojik kazı yapar gibi sabırla bulup çıkardığı mektup ve Orhan Veli'nin ölümünden sonra çıkarılan "Son Yaprak"ta sadece müsveddesi bulunup yayımlanabilen "Aşk Resmî Geçidi" şiiri bu sözümü haklı kılar nitelikte. "Son Yaprak"ın sahibi hanesinde Meziyet Hanım'ın adı yazılıdır. Meziyet Bölükbaşı, Orhan Veli'nin bu şiiri okuduktan sonra söylediği "Mabadi yok ya, neyse" sözüne atfen, "Son Yaprak"ın kendisindeki nüshasında şiirin altına "Mabadi var" notunu düşmüştür.

Bağımlılık diyebileceğimiz tutkular

Nahit Hanım'a mektuplarında Orhan Veli, içinde bulunduğu yoksulluğun yanında sık sık da bir araya gelemekten yakındır. Bir araya gelememelerinin hayatlarından kaynaklanan zorun-

Bir Roman Kahramanı: Orhan Veli

Haluk Oral

Yapı Kredi Yayınları

300 s.

lulukları yanında -Nahit Hanım evlidir, Ankaralıdır, bir ara Edirne'ye tayin edilir, Orhan Veli İstanbul'dadır, işsizdir- parasızlıktan ileri gelen nedenleri de vardır. Orhan Veli parasızdır, iş arar bulamaz, gazetelerin ödediği "sefil ücret"ler yetmez ayağına ayakkabı, sırtına pardesü almaya. Posta pulu bulamaz, Nahit Hanım koyar mektuba. Umutlarını atı yarışlarına, piyangoya bağlar, bu mektuplardaki "Bir Garip Orhan Veli'dir, Sarıyer'den İstanbul'a yürür Nahit Hanım'ın yolladığı mektupları postadan almaya.

Ama öte yandan, Nahit Hanım'ın kimi kuşuklarında pek de haksız olmadığı ortaya koyan "sır"ları da vardır şairin; Nahit Hanım'ın dışında, o varken de hayatına giren kadınlar! Meziyet Hanım bunlardan biri. Belki de ölümüne neden olan krize yakalandığı evin sahibesi Muzafer Hanım bir diğeri. Bunları Haluk Oral'ın yıllar süren araştırmalarıyla öğreniyoruz. Böyle şeylerle daha çok magazin ve dedikodu sevenlerin ilgileneneceği muhakkak ise de, bunlar, Orhan Veli'nin şair kişiliğinin şimdiye kadar bilinenden çok daha belirgin hale gelmesine yarayacağı için önemli. Bana, Orhan Veli'nin tutku diyebileceğimiz bağımlılıklarıyla, bağımlılık diyebileceğimiz tutkuları -şair, aşk, alkol, at yarışı- çok daha önemli gö-

rünüyor. Şiire olan tutkusunu "Garip Manifestosu"ndan ve şiirlerinden biliyoruz. Alkol bağımlılığı "rakı şişesinde balık olsam" dizisinden de anlaşılabilir yeterince. Yarışlardan beklediği elini birazcık genişletecek para umudu ise mektuplarda fazlasıyla var.

Şarib-ül leyli ve-n Nehar

Bunlardan alkol bağımlılığının çok daha önemle üzerinde durulması gerektiği düşüncesindeyim. Çünkü bu salt Orhan Veli'yi genç yaşta elimizden alan bir bağımlılık değil. Hemen hemen şairlerimizin pek çoğunu kuşatıp ele geçiren bir bela! "Şarib-ül leyli ve-n Nehar/Gece gündüz içkil" sözünde cisimleşmiş ne çok şairimiz var yaşayan ve şimdi hayatta olmayan! Aydınlarımızın ekserisi de içmeyi, "rakı-balık" muhabbetini pek severler! Memleket meselelerini çözemedikçe çözümünü alkolde arayan aydınlarımız, çözümünü alkolde buldukça da hiçbir memleket meselesini çözemiyorlar.

Söze yekün tutarsam, "Bir Roman Kahramanı" Orhan Veli üzerine şimdiye kadar yazılmış kitapların, çalışmaların en önemlilerinden biri. Haluk Oral'ın Orhan Veli'nin hayatına ışık tutan bu titiz çalışması için kendisine teşekkür etmeliyiz.

Haluk Oral